

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל להסדר שצדדים לו

כרטיסי אשראי לישראל בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, לאומי קארד בע"מ, בנק

דיסקונט לישראל בע"מ והבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

א. פתח דבר

בפניי הונחה בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים") להסדר כובל שצדדים לו הם כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן: "כ.א.ל."), בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "בנק לאומי"), לאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד"), בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט") והבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן: "הבנק הבינלאומי").

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי ולאחר שנועצתי בועדה לפטורים ולמיוזגים, שוכנעתי כי אף שההסדר חל על חלק ניכר מהשוק הרי שבכפוף לשורת תנאים שקבעתי, הכבילות שבו אינן פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בשוק כאמור. כן באתי למסקנה כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלה והנימוקים שיפורטו להלן, מצאתי כי ראוי הסדר לפטור בתנאים שלהלן לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים.

ב. הרקע

הצדדים להסדר הם סולקים ומנפיקים של כרטיסי ויזה (להלן: "חברות הויזה"). הבקשה הנדונה כאן עניינה הסדר הסליקה הצולבת בכללותו, שכן שיעורי העמלה הצולבת (עמלת מנפיק או interchange fee)¹, הנגבים היום בין חברות הויזה אושרו במסגרת היתר זמני שהעניק בית הדין להגבלים עסקיים. הדברים יובהרו:

¹ עמלה צולבת מוגדרת כאותה עמלה שמשלם סולק למנפיק הכרטיס כאשר הסולק והמנפיק אינם זהים או בבעלות משותפת. המנפיק הוא זה אשר עומד בקשר עם מחזיק הכרטיס. המנפיק ערב להתחייבויותיו של מחזיק הכרטיס כלפי הסולק, אשר מזכה את בית העסק עבור העסקה ועומד בקשר עמו. העמלה הצולבת מחושבת באחוזים מסך שווי העסקה.

על מנת לאפשר תחרות בסליקת כרטיסי ויזה על ליבם של בתי עסק, ראה קודמי לנכון להעניק פטור להסכם הסליקה הצולבת שבין החברות שפעלו בתחום. הסכם הסליקה הצולבת הופטר לראשונה בשנת 1998 (עם כניסת אלפא קארד לשוק), ובהמשך בשנת 2000 (לאחר קריסת אלפא, פירוק כ.א.ל. והקמת לאומי קארד).

הפטור להסכם הסליקה הצולבת הוענק לפרק זמן ארוך יחסית, ומועד פקיעתו נקבע ליום 7 ביולי 2002. עם זאת העמלות הצולבות שנקבעו במסגרתו, והיוו מעין "תמונת ראי" של מצב השוק כפי שהיה עובר לפטור, הופטרו באופן ארעי בלבד. כך נעשה שכן שאלת גובה העמלה הצולבת היא שאלה שאינה פשוטה לבירור והכרעה, וכי עמלה צולבת גבוהה מדי ובלתי שוויונית עשויה לפגוע בתחרות ובציבור.

תחילה קבע קודמי במסגרת החלטות הפטור משנת 1998 ומשנת 2000 מנגנון במסגרתו על ויזה הבינלאומית לספק מתודולוגיה לקביעת שיעור העמלות הצולבות. לאחר שמנגנון זה כשל, הענקתי לצדדים פטור קצר במיוחד (לפרק זמן של חצי שנה בלבד), ובו היה על הצדדים לשכנע כי שיעור העמלה הצולבת המוצע על ידי חברות הויזה מוצדק. לאחר שלא שוכנעתי - הופנו הצדדים אחר כבוד לבית הדין להגבלים עסקיים.

בהתאם, הגישו חברות הויזה לבית הדין בקשה לאישור הסדר כובל ולמתן היתר זמני ביום 6 בספטמבר 2001 (ה"ע 4630/01). הליך זה, במסגרתו דן בית הדין להגבלים עסקיים בשיעורי העמלה הצולבת הראויים להיכון בין חברות הויזה, עודנו מתנהל.

במהלך התנהלות הדיון בבית הדין להגבלים עסקיים האורך הפטור הכללי להסדר הסליקה הצולבת בכללותו פעמיים. בראשונה הוארך הפטור ב-45 ימים בלבד (פטור 4980, החלטה מיום 7 ביולי 2002), לצורך בחינת האפשרות להפנות את הצדדים אל בית הדין להגבלים עסקיים. לאחר מכן, מכיוון ששוכנעתי כי יש להאריך את תוקף הפטור, הוארך הפטור לתקופה בת שנה ומחצה, או עד תום ההתדיינות בבית הדין, לפי המוקדם (פטור 4980, החלטה מיום 11 באוגוסט 2002).

הפטור להסדר הכללי של הסליקה הצולבת, שהוארך לאחרונה, כאמור, באוגוסט 2002, לפקוע בימים הקרובים.

א. הנימוקים למתן הפטור

ככלל, הסדר הסליקה הצולבת השורר בשוק הויזה בישראל מועיל לתחרות שכן הוא מאפשר יצירת תחרות ישירה בין לאומי קארד וכ.א.ל. על ליבם של בתי העסק. עם זאת, יש לנהוג זהירות רבה

² עמלה צולבת מוגדרת כאותה עמלה שמשלם סולק למנפיק הכרטיס כאשר הסולק והמנפיק אינם זהים או בבעלות משותפת. המנפיק הוא זה אשר עומד בקשר עם מחזיק הכרטיס. המנפיק ערב להתחייבויותיו של מחזיק הכרטיס כלפי הסולק, אשר מזכה את בית העסק עבור העסקה ועומד בקשר עמו. העמלה הצולבת מחושבת באחוזים מסך שווי העסקה.

במיוחד כשמדובר בהסכמות הנוגעות לעמלה הצולבת, ואמנם עניין זה נדון בפרוטרוט בבית הדין להגבלים עסקיים.

נכון לעתה מצוי ההליך המתנהל בבית הדין בשלב הסיכומים לעניין המתודולוגיה הראויה לפיה יש לקבוע את העמלה הצולבת. לאחר מתן החלטה בעניין המתודולוגיה הראויה יידרש בית הדין הנכבד לשאלת השיעורים המדויקים של העמלה הצולבת, בהתאם למתודולוגיה עליה יוחלט.

בנוסף, צפויה גם כניסה של חברת ישראלכרט בע"מ לסליקה של כרטיסי ויזה על גבי ממשק משותף אשר על הקמתו הוריתי ובהתאם צפויה גם כניסה של חברות הויזה לשוק כרטיסי ה-MasterCard.

לאור זאת ולאחר שמיעת הצדדים וטיעוניהם, באתי לכלל מסקנה כי יש להאריך את הפטור בשנה או עד לגמר ההתדיינות בה"ע 4630/01 לפי המוקדם.

ככלל, במסגרת הדיון בבקשת אישור ההסדר הכובל שהוגשה בהליך הנדון, צפוי להתקיים בירור מקיף של שלל הסוגיות הנוגעות להליך ולהסדר כולו. החלטתו הסופית של בית הדין הנכבד תחול על הסכם בכללותו, ותסדיר את כלל היחסים המשפטיים שבין הצדדים להסדרי הסליקה הצולבת (ובכלל זה שיעורי העמלה הצולבת). עד אז, וכל עוד ההיתר הזמני בתוקפו, ראיתי לנכון להמשיך ולקיים את המצב המשפטי ששרר עד עתה, ולהאריך את הפטור על תנאיו.

ב. סוף דבר

לאחר שנועצתי בועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש. פטור זה ניתן בכפוף לכך שהתנאים שנקבעו במסגרת החלטת פטור 3728 מיום 18 במאי 2000 ימשיכו לחול על הצדדים להסכם נשוא פטור זה.

תוקפו של פטור זה יעמוד על שנה, או עד לגמר ההתדיינות בה"ע 4630/01 - לפי המוקדם.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

דרור שטרם

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, ח' אדר, תשס"ד
1 מרץ, 2004